

tették optikai lemezen kapott katalógusok olvasására is.

GEAC (GEAC Computers Inc., Arlington/USA)
Kanadai eredetű, teljesen integrált könyvtári rendszer, kizárólag a könyvtári szaktevékenységre optimalizált GEAC gépi környezetben fut. Kölcsönzési rendszere egyéb objektumokat is felölel (pl. audiovizuális anyagok, berendezések, játékok). Több mint 100 felhasználója van, köztük a vatikáni könyvtár.

INLEX/3000 (Inlex, Monterey/USA)
Saját bibliográfiai adatbázis-kezelőre épülő integrált katalogizálási, visszakereső és kölcsönzési rendszer, amelyet OCLC és CD-ROM interfész egészít ki. 1986-ban jelent meg a piacon.

LIBS 100 (CLSI Inc. West Newton/USA)
A CLSI az interaktív könyvtárirendszer-fejlesztés veteránja. A LIBS 100 terjesztését korlátozza, hogy speciálisan módosított DEC hardvert igényel.

LIS (Georgetown University, Washington/USA)
PDP11 vagy VAX sorozatú gépeken fut. Katalogizálási rendszeréhez csak a jogosultak férnek hozzá, de tartalma nyilvánosan kereshető, nyomtatott és COM-outputot lehet kérni belőle. Teljeskörűen integrálja a könyvtár szakmai és adminisztrációs tevékenységét. 20 felhasználója van.

LS/2000 (OCLC, Dublin/USA)
Kulcsrakész integrált rendszerként kínálják. Ez az OCLC "házi" programgyűjtése, 149 könyvtár használja. A művek és olvasók azonosítására akár vonalkód, akár OCR-technika alkalmazható.

MULTILIS (Sobeco Group, Montreal/Kanada)
Könyvtári célra kifejlesztett adatbázis-kezelő, VAX gépeken UNIX operációs rendszer alatt fut. Az erre épített alkalmazási programcsomag részei: gyarapítás, katalogizálás, keresés, kölcsönzés, statisztika. Modulonként és egészben is forgalmazták.

NOTIS (Northwestern University, Evanston/USA)
Az egyik legrégebbi online rendszer, ezt a változatát

1985-ben hozták ki. IBM nagygépeken, OS és DOS/VSE operációs rendszer alatt működik. A teljes könyvtári tevékenységet átfogja. Tudatosan nem kulcsrakész, hanem adaptálható megoldásként terjesztik. Több mint 60 könyvtár használja, ára kb. 100 ezer dollár.

SAILS (Swets and Zeitlinger, Lisse/Hollandia)
Az eredetileg folyóirat-kezelő rendszer bővült fokozatosan további könyvtári modulokkal, közte kölcsönzésautomatizálással. DEC VAX gépeken működik.

T/SERIES 50 (Utias International, Arlington/USA)
Fejlett hibavédelemmel ellátott katalogizálási és kölcsönzési programcsomag, MARC-formátumú bibliográfiai rekordokat kezel.

TOMUS (Carlyle Systems, Berkeley/USA)
Sajátos, mikroprocesszor-bázisú, nagy kiterjedésű hálózatra tervezett online katalogizálási rendszer, kölcsönzési moduljal bővíthető.

ULISYS (Universal Library Systems, Bellingham/USA)
Kulcsrakész integrált rendszer, 20 könyvtár használja. DEC hardvert igényel. Moduljai: katalogizálás, gyarapítás, kölcsönzés, nyilvános katalógus-szolgáltatás. Saját adatbázis-kezelője van.

URICA (McDonnell Company, Irvine/USA)
Főleg európai és ausztrál felhasználói vannak (68 könyvtár). Saját hardverre, 32 bites megaminikre épül.

VTLS (Virginia Tech Library, Blacksburg/USA)
Ez a teljes körű integrált könyvtári rendszer a Hewlett-Packard 3000-es sorozatú minigépein fut, ezen belül a gyarapítási és költségvetési modul kettős üzemmódú mikrogépekre van telepítve. 70-nél több könyvtárban használják. Kezelését menütechnika segíti elő.

Góth László
(OMIKK)

Online kereshető műszaki adatbázisok

Az alábbiakban rövid, tájékoztató jellegű összeállítást közlünk azokról az adatbázisokról, amelyeket az "engineering"-ben, vagyis a műszaki tudományok, a technika egy részében a leggyakrabban használnak online keresésre. Az 1. táblázatban láthatjuk összeítve az adatbázisokat és az általuk lefedett szakterületeket.

A táblázatból hiányzik az egyik legfontosabb adatbázis, a Chemical Abstracts. Hiányoznak továbbá környezetvédelmi, vízügyi, földtudományi, élelmiszeripari és más adatbázisok is. Ennek oka az, hogy az összeállítás az amerikai terminológia szerinti "engineering" témákra – ezeket a táblázat oszlopainak fejlécei jelzik – és az amerikai felhasználók által leginkább használt adatbázisokra irányul. Pl. a kémiát, vegyipart és kapcsolt részeit nem tekintik műszaki tudománynak, engineeringnek, hanem chemistryként külön kezelik. A műszaki technika sajátos ágazatokra osztása önmagában is érdekes, az online keresés tervezésekor ugyancsak figyelembe kell venni. – A ref.

A legkeresettebb műszaki adatbázisok:

- ▶ az angol **INSPEC** (az elektronika, a számítástechnika, a híradástechnika, az automatizálás, az alkalmazott fizika legfontosabb, legátfogóbb adatbázisa);
- ▶ az amerikai **COMPENDEX** és testvér-adatbázisa, az **Ei Engineering Meetings** (a mérnöki tudományok széles köre, elsősorban az általános mérnöki, gépészeti, energiaipari, bányászati, robotikai szakirodalom egyik legkeresettebb forrása);
- ▶ az amerikai **NTIS** (az USA-ban államilag támogatott műszaki, tudományos és egyéb K + F projektek jelentései).

Ezekon kívül a táblázat további fontos műszaki adatbázisokat is tartalmaz. Nem szerepel a műszaki szabadalmak legfontosabb adatbázisa, a World Patent Index (WPI), mert az összeállítás csak a szakirodalmi adatbázisokra irányul.

1. táblázat
Műszaki adatbázisok

	Repülés, űrtehnika	Gépkocsi- ipar	Biotech- nika	Építőipar, földrend- géstech- nika	Számítás- technika, automati- zálás	Kompozit anyagok	Energia- ipar	Folyadé- kok és gázok dinamikája	Gépészet, gépipar	Kohászat, öntészet
Aerospace Database	+		+		+	+	⊙	+	⊙	⊙
COM- PENDEX	⊙	+	⊙	+	⊙	⊙	⊙	+	+	⊙
Conference Papers Index	⊙	⊙	⊙	+	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙
DOE Energy				⊙			+	⊙		
Ei Engi- neering Meetings	⊙	+	⊙	+	⊙	⊙	⊙	+	+	⊙
Federal Research in Progress	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙
FLUIDEX	+	⊙		⊙			⊙	+		
INSPEC	⊙		⊙		+		⊙			
ISMEC		⊙					⊙		+	
METADEX		⊙		⊙			⊙			+
NTIS	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
SAE Abstracts	⊙	+			⊙	⊙		⊙	⊙	⊙
SCISEARCH	⊙		+	⊙	⊙	⊙	⊙		⊙	
Soviet Science and Technology	⊙				⊙		⊙			⊙
SUPERTECH			+		+					
TRIS	⊙	+		⊙		⊙	⊙		⊙	⊙
WELDA- SEARCH	⊙	+		⊙		+			⊙	+
World Aluminium Abstracts	⊙	+								+

+ A szakterület legfontosabb forrásai.

A kiemelt adatbázisokon kívül a következő adatbázisokat használják leginkább műszaki információk keresésére (ábécérendben):

Aerospace Database (repülés-, űrtudományok és technika, valamint ezzel összefüggő más tudományok. Használatához külön engedély kell),

FLUIDEX (folyadékok és gázok áramlása, ennek technikai problémái, köztük az aerodinamika, szélenergia, áramlásmérés, zaj, vízűgy),

ISMEC (gépgyártás, gépipar, gyártástechnológia),
METADEX (fémkohászat, öntészet, fémfeldolgozás),

SAE Abstracts (gépkocsigyártás, egyéb járművek technikája és alkatrészei),

SCISEARCH (a természettudományok körében a szerzői idézettségfigyelés),

SUPERTECH (biotechnika, robotika, mesterséges intelligencia, CAD/CAM, távközlés),

TRIS (légi, közúti, vasúti, vízi és városi közlekedés és szállítás, csővezetékek, forgalomirányítás),

WELDSEARCH (fémek, műanyagok és kompozit anyagok kötése, hegesztése, forrasztása stb.).

A táblázatban szereplő többi adatbázis neve a tartalmára is utal. A multidiszciplináris adatbázisok valamely dokumentumtípusra, ill. más szempontok szerint rendezett dokumentumokra orientált adatbázisok (pl. **Conference Papers Index**, ill. **Soviet Science and Technology**). A táblázat nem meríti ki a műszaki szakirodalom kutatására használt összes adatbázist.

/ANDERSON, V. N.: Searching the engineering databases. = Database, 10. köt. 2. sz. 1987. p 23– 27./

(Roboz Péter)

Online adatszolgáltatás a termékfejlesztéstől az értékesítésig

Az online adatbázisok segítségével ma már a kutatási-fejlesztési tevékenység és a piackutatás egyaránt hatékonyra tehető. A termékfejlesztő műszaki szakember az adatbázisok információi által férhet hozzá a szabadalmi leírásokhoz, a műszaki és egyéb kutatási eredményekhez. A marketingszakemberek az ipari és kereskedelmi információk támogatásával vizsgálhatják a különféle termékek eladhatóságát, majd ennek révén irányíthatják a valamely új termék bevezetésével kapcsolatos tevékenységet.

A termékekről való gondoskodás – hasonlóan az élő szervezetek irántihoz – egész életpályájukon szükséges tevékenység, a fejlesztés megkezdésétől egészen a piaci kereslet hanyatlásáig. Ennek megfelelően az utóbbi időben a termelési technológiában figyelembe vett ciklusok köre is kibővült, mégpedig a következőképpen:

- ▶ a technológia fejlesztése,
- ▶ az új technológia alkalmazása,
- ▶ a termék bevezetése,
- ▶ a termék piaci elterjedése és a kereslet csökkenése.

A technológia fejlesztése

A kutatók első lépésként arról döntöttek, hogy az új gyártmány technológiailag megvalósítható-e, s megvizsgálják: vajon léteznek-e már hasonló, akár bevezetett, akár fejlesztés alatt álló termelési módszerek, amelyek megismerése ötleteket adhat az elképzelések tökéletesítésére, finanszírozására. E feladat elvégzéséhez a kutatási jelentések adatbázisai szolgálnak bővebb információkat.

Ha a technológia életképesnek, sőt ezenbélül egyedülállónak bizonyul, a kutatók felmérhetik a környezeti és jogi következményeket. E ponton mérhetők fel az új technológia által igényelt és a rendelkezésre álló nyersanyagforrások is, főként az ipari és egyéb közleményekből felhalmozott adatbázisok révén.

Az új technológia alkalmazása

Ha az új technológia életképes, meg kell vizsgálni, hogy a termék kereskedelmileg is sikeressé válhat-e, és hogy a kritikus időszakban a műszaki és kereskedelmi tevékenység miként irányítható koordináltan a vállalat keretein belül. Ennek eldöntéséhez, hogy meghatározott termék gyártásához alkalmazható-e az új technológia, szintén a tudományos és műszaki

adatbázisok szolgálnak információkkal.

Ha a gyártandó termékről minden vonatkozásban kedvező információk gyűlnek össze, akkor a vállalat felsőbb vezetésének szükséges határoznia a gyártás-előkészítés módszerei felől. Ha pedig a terméket nem kívánják gyártani, akkor eldöntendő, hogy az új technológiát szabadalmaztatják vagy értékesítik-e. Ha a termék gyártása beilleszthető a vállalati célok körébe, a továbbiakban az értékesítési szakemberek feladata a piaci lehetőségek felkutatása, amelyhez a piackutatási jelentések, gyártási leírások, statisztikák, előrejelzések stb. adatbázisai nyújtanak információt. A prognosztizálás érdekében hasznos a tervezett termékhez hasonló gyártmányok konkurenciájára vonatkozó információk igénybevétele is.

Az új termék gyártásának bevezetése előtt – a tőkére, előállítási költségekre, külkereskedelmi és gazdasági előrejelzésekre specializálódott adatbázisok használatával – mérlegelendő a konkurencia pénzügyi-gazdasági helyzete. A piaci lehetőségek becslését megelőzően kell megtervezni a gyártmány előállítási folyamatait, hogy az újabb kutatások során felbecsülhetők legyenek az előállítási költségek, a környezeti és jogi következmények. Mindehhez ismét a korábban már igénybe vett műszaki és termelés-specifikus adatbázisok nyújtanak információt.

A termék bevezetése

Ha a termék piacképesnek bizonyult, és a gyártási folyamatok fejlesztése ugyancsak befejeződött, az online információszolgáltatás a termék bevezetéséhez szükséges marketingstratégia kidolgozásához is értékes ismereteket kínál.

A marketingszakemberek kulcsfontosságú tevékenysége a termék gyors piaci bevezetéséhez való hozzájárulás, a piacra dobás kitűzése olyan időre, amikor a bevezetés akadályai még csekélyek. Nekik kell megvizsgálniuk, hogy a gyártandó termékkel rokon termékek vannak-e már a piacon, s ha igen, meggyőzniük a vásárlót arról, hogy a cégük által kínált terméknek mind a technológiája, mind a funkciója egyedülálló a maga nemében. A feladat elvégzéséhez szükséges információkat a már forgalomban lévő termékek adataiból szolgálatják. Az új termék piacának gyors megalapozását eredményezheti az áruelosztási csatornák körültekintő megválasztása. Ehhez ugyancsak a már forgalmazott termékekről, azok piaci keresletéről tájékoztató adatbázisok nyújthatnak segítséget.